

Asia:

HE 97/2011 vp eduskunnalle laiksi Kotimaisten kielten keskuksesta

Suomen Akatemia esittää lausuntonaan eduskunnan sivistysvaliokunnalle seuraavaa:

Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen (Kotus) päätoimialoina ovat olleet kielen huolto ja sanakirjatyö. Keskuksessa tehty tutkimus on kohdistunut pääosin suomen kieleen. On hyvin tärkeää, että maassamme on vastedeskin julkinen asiantuntijalaitos, jonka tehtävänä on kansalliskielemme huolto.

Lakiesitysluonnoksen tavoitteet ja totetustapa ovat kannatettavia. Tavoitteena on vahvistaa Kotuksen asemaa karsimalla ja selkeyttämällä keskuksen toimintaa siten, että se keskittyy vain suomeen ja suomenruotsiin ja niissäkin ennen muuta kielenhuoltoon, sanakirjatyöhön ja niihin liittyvään tutkimukseen. Näin myös keskuksen asema sektoritutkimuslaitosten joukossa selkeytyy ja siitä tulee entistäkin enemmän asiantuntijavirasto, joka tuottaa tietoa, ohjeita ja normeja Suomen kansalliskielistä ja niiden käytöstä.

Suomen kieltä ja suomenruotsia tutkitaan merkittävässä määrin vain Suomessa. Vuonna 2009 suomen kielen korkeimman tason tutkimusvirkoja oli yliopistoissamme noin 40, mikä on vähemmän kuin vastaavien tutkimusvirkojen määrä englannin kielessä.

Uudistuksen seurauksena keskuksessa tehtävä akateeminen perustutkimus (tutkimusvirat) siirretään yliopistoihin. Tämä on perusteltua ja vähentää tutkimuksen päällekkäisyyttä, mutta ei poista tutkimusosaamisen merkitystä keskuksessa. Uudistus luo myös uusia tarpeita ja mahdollisuuksia keskuksen ja yliopistojen yhteistoiminnalle tutkimuksessa. Ajantasainen yhteys alan tutkimukseen on välttämätön Kotimaisten kielten keskuksen asiantuntemukselle, mutta samalla tavalla akateeminen tutkimus hyötyy keskuksen jatkuvaluonteisesta toiminnasta kielenhuoltajana.

Suomen kielen huolto ja kehittäminen ovat tärkeitä myös suomeksi julkaistavan tieteellisen tutkimuksen kannalta. Suomen Akatemia pitää tämänkin vuoksi tärkeänä, että kotimaisten kielten keskukselle turvataan voimavarat, joiden avulla se voi säilyttää ja kehittää vahvaa tutkimukseen perustuvaa ja sitä hyödyttävää asiantuntemustaan.